

החלום האמריקאי האחרון

בת מיליונרים מפונקת נעזבת עליידי בעלה הטרי בליל הכלולות, בחור נידח בלב המערב, שאינו עוד פרוע. כדי להחליף משלם היא נאלצת להיספח לקירקס נודד מסוג ג' המעלה הצגות של המערב. מן הימים שבהם היה באמת מערב-פרוע. זהו תמצית סרטו של קלינט איסטווד ברונקו בילי. הוא ביים את הסרט, שהופק בכספו, והוא כמובן גם השחקן הראשי. המגלם את ברונקו בילי, בעליו וכוכבו הראשי של הקירקס הנודד, ואם תמצית הסיפור שבהר איסטווד נראית שדופה הפירוט שלו עוד גרוע יותר. הסיפור מלא וגדוש בחורים משונים, עד שקשה להתרשם אליו ברצינות. המישרה הפדרלית אינה טורחת כלל למצוא את הירושלם הששירה ומוכנה להאמין, בלי שום הוכחה משכנעת, שבעלה רצה אותה. עריק מיל' חמה נחטף בכוח מידי שריף בעיירת-שדה ואין תגובה או יוזמה כלשהי של אנשי החוק; שלא לדבר על טלפונים שמצלצים "תפוס" בדיוק ברגע הנכון, ועוד כיוצא באלה. ואם לא די בכך, איסטווד, כבמאי, עם כל הנסיון שרכש עד היום ועם כל הכישרון שלו להשתמש במדיום, רחוק עדיין מן ההברקות של מורו ורבו דון סיגל, שביים אותו עד כה במישיה סרטים ולראייה, סצינת שלישות בבנק המזכירה את קרב האקדחים הווירטואוזי, תוך כדי אכילת כריך, האחר המזוהם.

המזהיקני האחרון. ולמרות הכל, עם החורים, ההשאלות וההבנאליות, זהו סרט איסטווד, אולי לא למעריצים הקבועים של איסטווד, שראו בסרטיו רק אקדחים של פים ואגרופים קמוצים, אלא דווקא למי שידע לגלות באיש ובכל מה שעשה עד היום, את הנסיון והנציה על המסך את החלום האמריקאי, על אפה ועל המתה של החברה הסובבת אותו.

כמו בכל סרטיו, גם כאן נותר איסטווד המזהיקני האחרון, נושא הנתן של המוסר הישן והטוב, איש שאינו יכול לחיות בלי מרחבים פתוחים, ושאת מושגי הטוב והרע שלו ירש מן החלוצים של המאה הקודמת. אלא שבסרט זה, יותר משבסרטיו הקודמיים, מודה איסטווד כי כל העניין הזה הוא אנאכרוניסטי וילדותי. הסצינה הבר-לסת ביותר מבחינה זו, הוא הנסיון ה' החלום האמריקאי' על אפה ועל המתה של החברה הסובבת אותו.

קלינט איסטווד ב"ברונקו בילי" סרט מומקץ

כושל לשדוד רכבת. מעולם לא נראתה דמות שגילה איסטווד כה מגוחכת (כוכבה כמובן). רחוקה מאוד מבורה, ועם זאת קרובה מאוד לחלום; הלום של אדם המנסה בכוח לחיות בעולם שחלף. כדברי ברונקו בילי בסרט: "אדם חי רק פעם אחת, והוא צריך לנצל פעם זאת עד תום." ואם טוב לו בעולם מצדן של הארבע, שהוא יפה יותר מן המציאות, או לעזאזל המציאות, יתכן שהוא חלם ממהות החלום האמריקאי קאי המפורסם, ולא במיקרו. כאשר אוחל הקירקס עולה באש וברונקו בילי פונה לידידו ותק, מנהל מוסד לחולי-נפש, כדי לקבל עזרה, מוגשת זו מייד. חוליי-נפש. התופרים בכל ימות השנה דגלים של

להרוג כדי לא ליהרג

הגדוכה האדומה ה-1 (מוג' רבי, תל-אביב, ארצות-הברית) — הבמאי סמואל פולר מתאר את מלחמת-העולם השנייה, כפי שנראתה מלמטה, מנקודת מבטו של חייל פשוט. סרט זה מבוסס על חוויותיו האי-שיות, והוא עוקב אחרי גרעין של כיתה — סמל וארבעה טוראים — העוברים יחדיו את כל הקרבות שבהם השתתפה הדיוויזיה הרגלית הראשונה של צבא ארצות-הברית; החל מצפון-אפריקה, עבור באיטליה, וכלה בפלישה לנור-מאנדיה ובגרמניה עצמה.

פולר הוא אמן השימוש בפרטים קטנים, כסמל לאירועים גדולים. הסוס המשתולל בשדה הקטל, בתחילת הסרט, הוא אולי אחת הדרכים המשכנעות ביותר כדי להציג את טירוף המלחמה. צניעות כוונותיו של הבמאי, שניצל לחילופין פשוטים ולחזויות פשוטות, מוסיפה הרבה מאוד אמינות לאירועים שהוא מעלה על המסך. והיעילות שבה הוא משתמש בחלק החזותי, בתימונות ובדימויות, מוסיפה לסרט עוצמה דרמטית. למשל: בסצינת ההתפרצות לתוך בית-חולים לחולי-רוח בבליגיה. ואם מורגשת אפסיות דיוות במיבנה — חסר לעתים הקשר ההדוק המוביל מזירת-קרב אחת לשנייה — כדאי אולי לזכור, שבידי פולר היו יותר מארבע שעות מצולמות, אותן נאלץ לצמצם לשעתיים.

הנכונות של כל המשתתפים בקרב, בלי יוצא מן הכלל, לקבל את עצם היותם חיילים כעובדה מוגמרת, והסירוב לשאול את עצמם או את זולתם מה מסתתר מאחורי המלחמה — כל אלה מאפיינים קולנוע שעבר זמנו.

מארק האמיל: כוונות טובות, מטרות איומות

קולנוע שהעדיף להיצמד לאירועים מיידיים, כדי שלא להסתבך בשאלות קשות. פולר צועד צעד אחד קדימה. הצגת המלחמה כגונגל — שבו כדי לחיות עליך להרוג, וכוונות טובות מסוגלות לשרת בו מטרות איומות, והאלימות השוררת בו יכולה להעביר השפויים על דעתם — נעשית בצורה משכנעת מאוד. צוות השחקנים, בראשות לי מארוויץ, העושה מלאכתו במסירות רבה, הוא כמובן לעוד רב, ואילו הביצוע הטכני, שהוא כמעט כולו ישראלי, מעורר התפעלות. הלוואי וזה היה נראה כך לא רק בסרטים של סמואל פולר.

השפן בונה

לו בית

גיבעת ואטרשיפ (פאריס, תל-אביב, ארצות-הברית) — כל אלה שקראו את ספרו של ריי צ'ארד אדאמס על חברת השפנים הבורחים משואה, מתיישבים על גיבעה מבודדת ומקימים שם את ביתם, וכל אלה שהבחינו כי הנמשל הוא החברה האנושית, יצטרכו להצניע בסרט זה את דרישותיהם. וכמוהם, גם אלה שחפצו למקורות בהנפשה, שהוטחה שלבים שבהם היה ג'ון האבלי האיש שאמור היה לעשות את הסרט. המדובר גם באותם הדורשים את השלמות הטכנית המפורטת של אולפני וולט דיסני.

מה שנוחר הוא אגדת-ילדים נחמדה, שממנה הוצאו הרבה מן המרכיבים החברתיים, שהיו חשובים מאוד להבנת חברת השפנים (האנושית) עליה מדבר אדאמס. ולעומת זאת נותר שפע של מיסטיקה ואמונה עיוורת בכוח עליון, ההופך את הסרט לחוויה כמעט דתית.

מיבנה העלילה, המפרט את תלאות השפנים הנמלטים ברגע האחרון לפני הכליה, עוברים סכנות אין-ספור, נדרשים לעמוד בפיתויים מכל הסוגים, ונאלצים בסופו של דבר לשתרר בכוח בנות-זוג, כדי שיוכלו לפרות ולהתרבות בארץ המובטת שלהם, נשמר בסרט. המעשה בשפניות העבדים, שכל השפנים בה ניוונים בשפע ומשלמים עם העובדה שמדי פעם בפעם מוצא אחד מהם את דרכו לסיר הבשר, כמו הסיפור על השפניה הדיקטטורית, מופיע בסרט אבל משמעותם אינה מודגשת די הצורך.

כלב נועץ שיניו בשפן — לארץ המובטחת

הציירים שעבדו על הסרט לא הצליחו להקנות לכל אחד מן השפנים אופי מוגדר משלו. היעוץ המוצלח מבחינה חזותית הוא של השחף הרועש והעושה, המשמש בשלב מסוים כחיל-אוויר של חברות השפנים.

עם זאת, יש להניח שהילדים ייהנו מן הסרט, ואולי יקראו אחר כך את ספרו של ריי צ'ארד אדאמס וישלמו את החסר.

רית, אורלי) — אחד הסרטים היפים ביותר של הזמן האחרון, על יחסי אמון בין סוס פראי ויפהפה ילד. מוסיקה וצילומים מר-היפים.

*** נורמה ריי (ארצות-הברית, טינא (2) — סאלי פילד בתפקיד האוסקר שלה, על אשה המנהיגת מרד של פועלי טכסטיל ועומדת בכבוד בלחצים אישיים ופוליטיים.

ירושלים

*** מנהטן (ארצות-הברית, רון) מנהטן כפי שרק וודי אלן מוגבל לתאר אותה. על רגישת המורס כחם והברקות חזותיות. צוות מעולה של דיאן קיטון המפוכחת ומארייל המינגווי מלאת החן.

חיפה

*** להיות שם (ארצות-הברית, שביט) — חבל שפיטר סלרס לא קיבל את הפרס הגדול למישיח בפסטיבל קאן, כי היה זה תפקידו האחרון, שהצדיק בהחלט מתן הפרס. הופעתו בתפקיד צ'אנסי גארדנר, הגנן המטורף והאידיוט, עולה על העיבוד הקולנועי לתסריט ממקור תמציתי ומפוכח יותר של יו'י קוזינסקי.

הופכת מנהיגה של שחקניה הסרט של הצור כים באולם. בסצינה האחרונה של הסרט. וגם אם זה מזכיר דברים שנעשו כבר, זה בכל זאת עובד.

תדרין חובה לראות?

התראיב: חזרת התיזמורת, הטייה השחור, קרמר, נגד קרמר, השחור אותה סט. להיות שם, נורמה ריי, מנהטן.

ירושלים: במבי, צייד הצבאים, הטייה השחור, מנהטן.

חיפה: הטייה השחור, קרמר נגד קרמר, להיות שם, מנהטן.

תל-אביב

*** חזרת התיזמורת (אי-טליה, מוסיאון תל-אביב) — ישנם הסרטים ענים כי זהו סרט מחאה-חברתית ראשון של פריקו פליני. באמצעות חזרה של תיזמורת, כולל תכנים של האיגודים-המייק צוערים ובעיות אשיות של נגנים שונים, מתאר הבמאי את פני החברה האנושית ו-מזהיר מפני המוטטותה הקרובה. *** הטייה השחור (ארצות-הברית)